

از گوشه و کنار

آغاز پروژه منشایی
دوده در هوا

معاون محیط زیست
انسانی سازمان حفاظت
محیط زیست گفت:
امسال پروژه‌های را با
عنوان شناسایی منشأ

دوده‌های موجود در صورت تامین منابع مالی در
سه شهر تهران، مشهد و اهواز به طور کامل اجرا
خواهیم کرد.

مسعود تجریشی به ایرنا گفت: در این راستا امسال
بانک اطلاعاتی صنایع ثابت که برای کالشنرها
است راه اندازی می‌شود، اکنون اطلاعات را به صورت
پراکنده وارد می‌کنیم که از اسامی اطلاعات تمام
این صنایع به طور کامل در این بانک بار گذاری و
اندازه‌گیری‌ها مشخص می‌شود می‌توانیم دقیق‌تر
بفهمیم که سهم صنایع آلاینده‌ای که در داخل
شهرها و حاشیه کلانشهرها هستند در آلودگی
هوا چقدر است.

گفتنی است سازمان حفاظت محیط زیست به
عنوان متولی امر آلودگی هوا با همکاری نهادهای
مرتبط اقداماتی را در قالب قانون هوای پاک آغاز
کرده است که یکی از مهمترین آنها بحث نظارت
بر دستگاه‌های اجرایی از خصوص سوخت است.

چالشی که چالش برانگیز شد

مالک فروشگاه‌های
بندرعباس که در اقدامی
از مشتریان و دختران
جوان خواسته بود تا به
ازای حرکتی ورزشی به
نام «پاپاز» اقدام بهداشتی و ماسک را به صورت
مجانی دریافت کنند مجرم شناخته شد.

علی صالحی، رئیس کل دادگستری استان
هرمزگان اعلام کرد: در پی اقدام خلاف عرف و
شئون اخلاقی در فروشگاه زنجیره‌ای تارا مارکت
بندرعباس که س از انتشار خبر و تصاویر آن در
فضای مجازی منجر به جریحه‌دار شدن عواطف و
احساسات عمومی و توهین به کرامت انسانی شده
است، نظر به اهمیت ماجرا، دادستان عمومی و
انقلاب بندرعباس به موضوع ورود و علیه مالک این
فروشگاه اعلام جرم کرد.

رئیس کل دادگستری استان هرمزگان
گفت: با هدف صیانت از کرامت مردم، اقدامات
هنجار شکنانه‌ای از این دست که در شرایط کنونی
امنیت روانی جامعه را تهدید می‌کند، با برخورد
قاطع و بدون اغماض دستگاه قضایی مواجه
خواهد شد.

از سال بسته آموزشی به
دانش آموزان عشایر

مدیرکل دفتر
توسعه عدالت آموزشی
و آموزش عشایر وزارت
آموزش و پرورش
درباره تداوم آموزش
در مناطق روستایی و عشایری توضیحاتی ارائه
و از راه‌اندازی مرکزی تحت عنوان «صدای
دانش آموز» خبر داد.

محمد رضا سیفی به ایسنا گفت: ما در ابتدای
سال جاری در راستای تداوم آموزش در مناطق
روستایی و عشایری که به اینترنت و تلویزیون
دسترسی ندارند، دستورالعملی را صادر و ابلاغ
کردیم. مدیرکل دفتر توسعه عدالت آموزشی و
آموزش عشایر وزارت آموزش و پرورش با اشاره
به برخی توصیه‌های این دستورالعمل گفت:
استفاده از ظرفیت شبکه سیمای استان برای
بازبخش کلاس‌های درس شبکه تلویزیونی
آموزش، استفاده از ظرفیت رادیویی صداوسیما
استان برای تولید محتوای آموزشی صوتی،
استفاده از ظرفیت دستگاه‌های پخش خانگی،
اعزام راهبران آموزشی و تربیتی و معلمان
داوطلب برای حضور در منازل دانش‌آموزان و
استفاده از ظرفیت افراد باسواد خانواده جهت
تدریس خانگی به دیگر فرزندان از جمله
راهکارهای تداوم آموزش در مناطق روستایی
و عشایری است.

به گفته این مسئول، همچنین تهیه درسنامه
خودآموز یا نیمه خودآموز به صورت مکتوب،
استفاده از ظرفیت مخابرات برای تماس تلفنی
راهبران آموزشی و تربیتی با اولیا و دانش‌آموزان
و اعزام هفتگی آنها با رعایت تمام نکات ایمنی و
بهداشتی جهت جلوگیری از شیوع ویروس در
این مناطق به همراه تجهیزات مورد نیاز مانند
تلویزیون، دستگاه پخش کننده و موتور برق
کوچک در مناطق صعب‌العبور روستایی و
عشایری برای نمایش محتوای آموزشی برای
این دانش‌آموزان دنبال می‌شود.

در ابتدای انتشار رسمی
ورود کرونا به ایران بر مبنای
دستور وزارت بهداشت
ایران در تهران اجساد بدون
شست و شو و غسل دفن
می‌شدند. همین امر موجب
واکنش‌های منفی شد تا از
۱۶ فروردین شست و شوی
جنازه متوفیان کرونا بار
دیگر آغاز شود

از شیوع بیشتر و قطع زنجیره انتقال
توسط دولت‌ها و شبکه‌های بهداشتی
و درمانی مانع از توجه به خانواده
های سوگوار شده و به عنوان یک امر
معمولی در سیر شیوع و تخریب این
ویروس نگر بسته می‌شود و حتی در
برخی موارد متأسفانه با این تلقی که
متوفی کنترل‌های مناسب و بهداشتی
فردی را رعایت نکرده و در نهایت منجر
به فوت شده نیز مواجه هستیم و بیم
آن هست که از دست دادن عزیز بی
عنوان یک «انگ اجتماعی» بدل شده
و خانواده‌ها به شکل طبیعی و برای فرار
از این انگ سنگین، اقدام به مخفی
کاری یا مقابله هیجانی نامناسب با این
بیماری می‌کنند.

او با اشاره به نادیده گرفتن سوگ
داغدیدگان ناشی از کرونا و انگ
اجتماعی مرگ کرونایی ایه ایرنا گفت:
«باید تاجایی که امکان دارد، سنگینی
انگ اجتماعی را با کلمات و جملاتی
مثل همه گیر بودن، ناشناخته بودن،
ویروسی بودن و جریان سریع انتقال
بیماری کم کرد». این روانشناس
اجتماعی با تاکید بر اینکه افرادی که
می‌خواهند به بازماندگان و خانواده‌های
متوفیان کرونایی ابراز همدردی کنند از
طریق تماس تلفنی و ارتباطات مجازی
تسلیم بگویند و دلسوزی نامناسب یا
اظهار نظرهای غیر کارشناسی نداشته
باشند گفت: «یکی از اصلی‌ترین
مشکلات روانی پس از سوگ سرکوبی
هیجانات است، افراد سوگوار غم
و اندوه خود را با نزدیکان در میان
بگذارند و مراسم عزاداری خانواده
حتی با تعداد محدود اعضای خانواده
بر گزار کنند و همچنین سوگواران در
شرایط کنونی به صورت غیر حضوری
از مشاوره و راهنمایی متخصصان
سلامت روان بهره‌مند شوند تا درد
ناشی از سوگ برای آنها کاسته شود
و دوران پیش‌آمده را سپری کنند».

تا دو بعد از ظهر در گورستان بهشت
زهره شست‌وشو داده می‌شوند و از دو
بعد از ظهر تا شب هم فوت‌شدگان کرونا
برای تغسیل آورده می‌شوند.»

اما انتشار این خبر نیز خود سبب
آب‌های زیرزمینی در بین شهروندان
شد که در این باره محمدرستگاری،
معاون نظارت و پایش اداره محیط
زیست استان تهران اعلام کرده بود:
«اداره محیط زیست استان تهران با
همکاری شرکت آب‌فاضلاب استان به
صورت مستمر بر عملکرد تصفیه‌خانه
بهشت زهره نظارت می‌کند». از سوی
دیگر سازمان بهشت زهره نیز اعلام
کرد که گندزدایی مستمر با دقت
و هر روز صورت می‌گیرد. علاوه بر
این، ضدعفونی پیش و پس از شست و
شو و تست روزانه از کارکنان نیز انجام
می‌شود. همچنین ناهید خداکرمی،
رئیس کمیته سلامت شورای شهر
تهران با بیان این که به صورت مدام
سلامت تطهیر کننده، حمل‌کنندگان
متوفی و قبرکن‌ها چک می‌شود، گفت:
«خوشبختانه تا به امروز حتی یک نفر
از تطهیرکنندگان نه مشکوک به کرونا
بوده و نه به کرونا مبتلا شده است
که این نشان می‌دهد تمامی موازین
بهداشتی رعایت می‌شود».

خداکرمی با بیان این که قسمت
تغسیل فوت‌شدگان کرونایی از دیگر
سالن‌ها است، ادامه داد: «آبی که برای
غسل بیماران کرونایی استفاده می‌شود
ضدعفونی شده و در تصفیه‌خانه
تصفیه می‌شود و نماینده شرکت آب و
فاضلاب نیز که در سازمان مستقر است
بر این فرآیند نظارت دارد».

آثار روانی مرگ و میرهای
ناشی از کرونا

اما در این میان توصیه‌های
بهداشتی برای پیشگیری از شیوع کرونا
مانع از توجه به خانواده‌های سوگوار
شده و اغلب این خانواده‌ها علاوه بر
داغ از دست دادن عزیزان خود، از بیم
«انگ اجتماعی» اقدام به مخفی‌کاری
یا مقابله هیجانی نامناسب در دوران
سوگوار دارند و به طوری که خیلی
از خانواده‌های عزادار، به دلیل فقدان
مراسم سوگوار و هنوز نابابوری با باور
مرگ عزیزانشان در گیرند.

در همین باره حسن عمارتی،
روانشناس اجتماعی و سرپرست
معاونت آموزش سازمان نظام
روانشناسی و مشاوره کشور گفت:
«این روزها تاکید فراوان بر پیشگیری

توصیه‌های بهداشتی برای
پیشگیری از شیوع کرونا
مانع از توجه به خانواده‌های
سوگوار شده و اغلب این
خانواده‌ها علاوه بر داغ از
دست دادن عزیزان خود، از
بیم «انگ اجتماعی» اقدام
به مخفی‌کاری یا مقابله
هیجانی نامناسب در دوران
سوگوار دارند

و روش‌های ارتباطی مجازی دیگر
استفاده کنند.

نحوه تدفین در ایران

در ایران نیز یکی از چالش‌های اولیه
چگونگی برخورد با جنازه قربانیان
کرونا و مدیریت مراسم و مناسک
داغدیدگان آن بود. در ابتدای انتشار
رسمی ورود کرونا به ایران بر مبنای
دستور وزارت بهداشت ایران در تهران
اجساد بدون شست و شو و غسل
دفن می‌شدند. همین امر موجب
واکنش‌های منفی شد تا از ۱۶ فروردین
شست و شوی جنازه متوفیان کرونا بار
دیگر آغاز شود.

چنانچه زهره‌اصغر اعظم‌نوری،
رئیس کمیسیون سلامت شورای
شهر تهران گفته بود: «شست‌وشوی
متوفیان تحت نظارت ستاد ملی مبارزه
با کرونا و دو وزارتخانه بهداشت و نیرو
انجام می‌شود. متوفیان عادی از صبح

بررسی وضعیت تدفین و سوگواری جانباختگان بر اثر کرونا
حکایت بغض‌های در گلو مانده

آلودگی بیماران فوت شده سبب شد
تا ترس و وحشت فراوانی به وجود آید
و حتی بسیاری از مراسم مرسوم در
فرهنگ‌ها و ادیان مختلف به دلیل
خطر شیوع بیماری نادیده گرفته شد.
حتی شایعاتی که در خصوص این
بیماری شکل گرفت سبب شد تا در
برخی از نقاط جهان با جنازه افراد
متوفی بر اثر ویروس کرونا برخورد
توهین آمیزی شود. به طوری که در
ایران یا سایر نقاط دنیا شاهد بودیم
که برخی از مردم با تدفین این مردگان
در آرامستان‌های محلی مخالفت‌های
شدیدی می‌کردند.

در همین باره سازمان بهداشت
جهانی اعلام کرد: «تاکنون هیچ‌گونه
اطلاعاتی مبنی بر اینکه اجساد مردگان
عامل انتقال ویروس کرونا هستند،
در یافت نشده و همچنین هیچ موردی
دال بر اینکه شخصی در اثر تماس با فرد
متوفی به ویروس کرونا مبتلا شده،
گزارش نشده است». این سازمان در
ارتباط با نگرانی مردم از برقراری ارتباط
مستقیم با افراد متوفی با صدور دفترچه
راهنمایی به ایهامات پاسخ داد و در
بسیاری از توصیه‌های مراقبت فراتر
از ضدعفونی دست و لباس و استفاده از
ماسک نبوده است.

با این حال به دلیل تجمع افراد
عزادار در این مراسم بسیاری از
کارشناسان بهداشتی همچنان توصیه
می‌کنند که برای جلوگیری از شیوع
بیشتر، تجمع‌های عزاداری بر گزار
نشود و افراد برای عرض تسلیت از تلفن

شدید بهداشتی به خاک سپرده شوند.
ناهید می‌گوید که همسرش به دیابت
مبتلا بوده و به نظر نمی‌رسید این
دیابت چندان او را از زندگی باز دارد. اما
سر و کله این ویروس پیدا شد و شهرام
را در میانه اسفند ماه راهی یکی از
بیمارستان‌های شمال ایران کرد و در
همانجا جانش را از دست داد.

ناهید می‌گوید: «در روزهای ابتدایی
همه می‌ترسیدیم، نگران بودم که خودم
و فرزندانم هم مبتلا شده باشیم. در
همین هول و هراس‌ها همسرم دفن
شد. گفتند از نظر بهداشتی خطرناک
است و ما در فاصله‌های دور شاهد تدفین
بودیم. هیچ کدام از مناسکی که انتظار
می‌رفت انجام نشد. شرایط ویژه بود و
ما خودمان هم نمی‌خواستیم در این
شرایط کار خطرناکی صورت گیرد. اما
پدیرش این موضوع بسیار برای من و
فرزندانم و سایر اعضای خانواده سخت
بود. کسی هم جرات نداشت برای
تسلیم نزد ما بیاید. اغلب تسلیت‌ها
تلفنی بر گزار شد و تحمل اوضاع برای
ما که باید در قرنطینه می‌بودیم بسیار
سخت و جانکاه بود. گویی بغضی در
گلوبمان گیر کرده باشد».

آیا مردگان از کرونا ترسناکند؟
گرچه پس از درگیری چند ماهه با
این ویروس، توصیه می‌شود که تدفین
رفتگان از این بیماری نه تنها در ایران
که در سایر نقاط دنیایی می‌تواند عادی
و البته به دور از آداب افراطی بر گزار
شود. اما پس از ورود کرونا به کشورهای
مختلف دنیا ایهامات زیادی در خصوص



ناهید زنی است که همسر ۵۲
ساله‌اش را بیش از یک ماه پیش در
اثر کرونا از دست داد. یک ماه سخت
پراز تشویش و غم. برای او که حتی
شاهد به خاکسپاری همسرش بعد از
۳۰ سال زندگی مشترک نبوده و در
غم از دست دادنش، دوستان و اقوامش
را در کنار خود نداشته و مراسم بر گزار
نکرده، مرگ شهرام (همسرش) گویی
در کابوسی شبانه رخ داده و آن را
باور ندارد.

این ماجرا تنها او نیست. در ایام
پیک کرونادر کشور تصاویر و فیلم‌هایی
فراوانی از خانواده‌های عزاداری منتشر
شده که بیش از هر چیز در مانده و
غمگین از به خاکسپاری عزیزشان
در غیاب نزدیکان و بدون بر گزاری
کوچکترین مراسمی بودند.

بر اساس آمار رسمی وزارت
بهداشت نزدیک به پنج هزار نفر و بر
اساس تخمین مرکز پژوهش‌های
مجلس بیش از هشت هزار نفر در ایران
جانشان را در اثر ویروس از دست دادند
که هنوز روش مقابله با آن و چند و چون
کامل شیوعش در حاله‌ای از ایهام است.
پس عجیب نیست اگر روش تدفین
مردگان این ویروس به قولی منحوس
هم، از حالت معمول خارج باشد و
جانباختگان با احتیاط و به دور از
حضور بستگان و آشنایان و با تدابیر

یادداشت

پیش‌بینی کاهش گرد و خاک در سال جاری

وقتی حال تالاب‌ها خوب است

حسین رفیع، فعال محیط زیست

در ایران تالاب‌های متعددی وجود دارد
که کارکردهای مختلفی دارند و حیات آنها
از اهمیت زیادی برخوردار است. این در حالی
است که بارندگی‌های خوب اخیر می‌تواند
احتمال تبدیل شدن تالاب‌ها به منابع گرد
و غبار را کاهش دهد و در مناطقی مانند
سیستان در خنک شدن هوان نقش داشته باشد.
۱۴۳ تالاب در ایران وجود دارد که طی
سال ۹۷ با هماهنگی وزارت نیرو و تحت عنوان
پیوست قانون حفاظت از تالاب‌ها ثبت شدند
و مجموع این تالاب‌ها سه میلیون هکتار
وسعت دارند.

یکی از منشاها اصلی ایجاد گرد و غبار،
تالاب‌های خشک شده هستند. این در حالی
است که ۴۵ تالاب کشور که از نظر مساحت
دو میلیون و صد هزار هکتار را در بر می‌گیرند،
می‌تواند منشا گرد و غبار باشند. این در حالی
است که اگر تالاب‌ها مدت بیشتری آب داشته
باشند و مرطوب بمانند، نه تنها فرآیند خشکی
و تبدیل آن‌ها به منابع گرد و غبار به مراتب

می‌کند نیز امسال به خاطر میزان بارندگی‌ها و
مسائلی دیگر بین ۱۰ تا ۱۵ درصد آبیگری شده
و به نوبه خود شرایط بهتری پیدا کرده است.
وضعیت دریاچه ارومیه بهتر شده و تقریباً به
پیش‌بینی‌هایی که در برنامه احیای آن تعیین
شده بود، نزدیک شده و حتی در مواردی از
حد انتظار فراتر هم رفته است. عوامل طبیعی
هوایی و کشاورزی نیز بهبود بخشید. مانند
تالاب یادریاچه هامون که در گذشته پر آب
بود و بادهای فصلی با عبور از سطح آن مانند
یک کولر آبی هوای خشک و گرم آن منطقه
را خنک می‌کرد و به سمت زاابل و مناطق
مسکونی و کشاورزی می‌برد و شرایط را مساعد
می‌کرد اما اکنون به دلیل نبود یا کمبود آب
این بادهای گرد و خاک را بلند می‌کنند و باعث
ایجاد طوفان‌های شن می‌شود. به گفته
او در پی بارش‌های اخیر تالاب «هامون»
واقع در استان سیستان و بلوچستان، تالاب
«جازموریان» واقع در مرز استان‌های کرمان
و سیستان و بلوچستان، دریاچه بختگان در
استان فارس با وجود مشکلات فراوانی که
دارد، «هورالعظیم»، «شادگان» و تالاب‌های
ساحلی ما شرایط بسیار بهتری نسبت به
سال‌های گذشته پیدا کرده‌اند حتی تالاب
«گاوخونی» که در استان اصفهان در انتهای
زاینده رود قرار دارد و کمترین آب را دریافت



طبیعی مانند بهبود وضعیت تالاب‌ها رخ دهد،
اما این عوامل تنها مستکن‌های لحظه‌ای
هستند که نمی‌توانند به پایداری تالاب‌ها
کمک چندانی کنند، بنابراین مهار آب از یک
طرف و ساخت سد از طرفی دیگر راه توسعه
کشور نیست بلکه بهتر است در مدیریت آب
نگاهمان را تغییر دهیم تا هم تالاب‌ها نجات
پیدا کنند و هم کشور به شکوفایی برسد.
وزارت نیرو ادعا می‌کند که برای کنترل
سیل و جلوگیری از خسارت آن باید سد
احداث کرد، اما نباید اشتباه کنیم چون
طبیعت برای خود قوانینی دارد که نباید
نسبت به آن‌ها بی‌توجه بود.

بود نیز با تداوم بارش‌های اخیر و انباشت
منابع برقی زمان آبیگری و آب داشتن تالاب‌ها
طولانی‌تر شده است. همچنین یک سری از
روان‌آب‌ها در مناطقی از جنوب غربی شاهرود،
استان خراسان، بخشی از شوره‌زارهای
استان کرمان و اطراف شهرستان خاش
استان بلوچستان استقرار پیدا کردند و
دریاچه‌های فصلی جدیدی را پدید
آوردند که موقتی هستند و معمولاً با وجود
کوتاه مدت بودن اثرات دراز مدت خوبی
خواهند داشت.

حتی دریاچه‌های فصلی که منابع موقت
آبی هستند و زمان آبیگری آن‌ها به علت
خشکسالی سال‌های گذشته محدود شده